THE LITERATURE OF EXILE. VIRGIL IERUNCA'S CASE

Marinela-Viorica Sabou (Ţuculete)
PhD. Student, "1 Decembrie 1918" University of Alba Iulia

Abstract:A representative figure in the literature of exile is the case of Virgil Ierunca who was a greatest journalist, an essayist and a critic. He had a great contribution to our Romanian literature and to the understanding of many contemporary writers by the generations that followed. Arriving in Paris, he has to accept a dual cultural identity by using his native idiom and his exile, trying to focus both on the country's reader and on the adoptive country'reader. He has to get rid of his original identity and assimilate the new environment. At Free Europe radio, he tries to awaken the Romanians, he praises the valuable personalities and never stops denouncing the Communist dictatorship in Romania. From the voice behind the microphone he reveals the baseness of his contemporaries, the collaborators of an odious regime, trying to draw attention to the danger of the depersonalization of the human being. Once he accepts that the exile will last, Virgil Ierunca gathers a cultural group in a house in Paris, a group which has the common goals: the will to decide from the outside on the Romanians' cultural identity, the will to keep the tradition and to delimit the realistic- socialist literature from the country with the one which is really valuable, the will to cultivate the national language and to preserve the publications of the members of the Romanian's exile. All these common goals were achieved through associations, publishers or magazines, taking into account the fact that the famous critic collaborated a lot with them. In this respect we can mention the periodical publications such as: Gînduri Libere, America, Românul, Cuvîntul în exil, Drum, *Revista Scriitorilor Români, Cuvîntul Românesc, Dialog, Mele, Contrapunct, Agora, Lupta, dar şi revistele Caete de Dor, România Muncitoare, Fiinţa românească, Limite, Ethos. (Free Thoughts, America, The Romanian, The Exiled Word, The Romanian Writers' Magazine, The Romanian Word, Dialogue, My, Counterpoint, The Agora, The Fight as well as the Caete de Dor, Romania Worker, Romanian Being, Limits, Ethos). As a literary critic in exile, Virgil Ierunca explained his mission, which he assumed, in a conversation with Octavian Paler: "I will do everyhing I can against those who had stolen my country. I will cry in the wilderness and write - even against the walls - against the invaders (inside or outside my country). We conceived the struggle against the communism only as a religious war"[1]. In his work, the Pitesti Phenomenon, he denounces the communist experience of the terror, used as an instrument of psychic destruction, and in the Anthology of Shame he reveals the Romanian intellectuals serviced sluggishly to the regime communist. For his democratic and anti-communist activity he was awarded the Iuliu Maniu medal and for the literary one he was also awarded with the Honorary Diploma of the Romanian-American Academy of Art and Science in 1987.*

Keywords: exile, anticommunism, country, language, diaspora.

În esenţa sa, fiinţa umană este legată de un loc drag, apropiat, definit prin mica sa realitate. Cînd e luat din acest spaţiu, omul trăieşte o mare dramă, un sentiment acut al dezrădăcinării, al pierderii tuturor reperelor, al îndepărtării faţă de tot ceea ce înseamnă familie, prieteni ori lucruri familiare. Apoi, trăieşte momente de revoltă, de îndoială, de sute de întrebări mereu fără răspuns. Prima aruncare din acest spaţiu protector e legată de izgonirea din Paradis, de lupta dintre Bine şi Rău, adică întîiul exil uman, izgonirea lui Adam din Rai. Exilul este prima pedeapsă pentru fiinţa umană obsedată să-şi transceadă condiţia şi limitele. „Exilul este de la începuturi, o excludere benefică totuşi, căci lansează fiinţa într-un

[1] Florin Manolescu, *Enciclopedia exilului literar românesc 1945-1989,* scriitori, reviste, instituţii, organizaţii, Bucureşti, Editura Compania 2003, p. 395

BDD-A27982 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:21 UTC)

șir de încercări recuperatoare, îl învață, progresiv, să lupte. Să se încerce ..."[2] Astfel, exilul înseamnă o anumită cunoaștere, leagă omul de un itinerar pozitiv, al căutării și al găsirii de sine. Exilatul este nevoit să trăiască două tipuri de existențe: „starea de om în sine"[3] și „starea de om rupt de sine"[4], rupt de matrice, prin înstrăinare și prin acceptarea unei patrii de împrumut. El își asumă condiția damnării.

În istoria noastră literară fenomenul complex al exilului necesită o prezentare generală a datelor și evenimentelor care au dus la apariția acestuia., determinînd exodul plecărilor unor importanți scriitori și oameni de cultură români. Se poate vorbi despre exil încă din perioada cronicarilor moldoveni. Se știe că, din motive istorico-politice, Grigore Ureche și Miron Costin s-au refugiat în Polonia, Ion Neculce și Dimitrie Cantemir au luat drumul Rusiei, unde au continuat să creeze, iar unii scriitori pașoptiști au luat calea Apusului, stabilindu-se în Paris, Atena sau Constantinopol, de unde au continuat să pledeze cauza națională.

În sens concret, exilul românesc pare să surprindă cel mai bine perioada literară dintre anii 1945 și 1989, din afara granițelor țării. Acesta este condiționat politic ori ideologic și presupune discriminarea, urmărirea sau amenințarea cu închisoarea drept cauze. În cazul exilaților a existat „un aici"[5], alcătuit din amenințări la adresa ființei și „un acolo"[6] definit de problemele de integrare, neadaptare, excludere sau dorință de revenire. Strîns legat de acest termen este azilul ce se referă la ideea unei limitări temporare, în vederea unei întoarceri acasă, după ce situația ce a determinat plecarea se va ameliora. Mulți dintre exilați au crezut că va fi vorba doar de o absență de cîțiva ani, de azil, deci nu de un exil definitiv. Un alt termen legat de acest aspect este *Diaspora*, cuvînt ce provine din vocabularul istoriei Bisericii și, etimologic, se definește ca fiind dispersarea unei etnii în lume.

Pentru a vorbi despre exil este important a se prezenta cadrul istoric al apariției acestuia prin identificarea unor date istorice importante, ce au determinat prigonirea unor oameni de cultură, intelectuali de mare clasă ori scriitori. După terminarea celui de-al Doilea Război Mondial, instaurarea regimului comunist s-a făcut progresiv, sub influența nemijlocită a forțelor sovietice, fiind urmată de adoptarea noii Constituții din 1948, care a cantonat întreaga putere către regimul comunist.

În 1948, începe sovietizare societății și a culturii, colectivizarea agriculturii, industrializarea și naționalizarea economiei României și urbanizarea forțată. Marxism-leninismul devine ideologie oficială, impusă de regimul comunist, promovată prin noua legislație, iar în literatură și artă se impune estetica *realismului socialist*. Se înființează Securitatea și întregul mecanism de supraveghere și de represiune, care vor impune violent noua ideologie. Datorită propagandei comuniste, marile valori culturale ale românilor devin interzise ori sunt cenzurate. Elita intelectualității românești este supusă unor forme agresive de mutilare identitară.

În toată această perioadă intelectualilor li se aduceau diferite acuzații, cum ar fi uneltire contra ordinii sociale, religiozitatea era sinonimă cu legionarismul, relațiile cu prieteni din străinătate, deținerea sau citirea de cărți interzise, sau criticarea regimului sub orice fel. Dispar din biblioteci și librării cărțile de știință, cărțile sau manualele de limbi străine, cărțile autorilor care s-au expatriat, hărțile sau atlasele geografice, cărțile cu caracter religios, cărțile referitoare la identitatea românilor sau la alte concepții asupra lumii decît cea marxist-leninistă. Viața culturală intră într-o criză de proporții.

[2] Diana Câmpan, *Literatură comparată*, masterat, Alba Iulia, 2017, p. 13
[3] *Ibidem.*
[4] *Ibidem.*
[5] *Ibidem.*
[6] *Ibidem.*

BDD-A27982 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:21 UTC)

Autoarea Diana Câmpan în lucrarea *Istoria literaturii și civilizației române* identifică trei perioade ale evoluției regimului comunist cu efecte asupra fenomenelor culturii române: prima etapă e reprezentată de anii '50, *obsedantul deceniu,* cu promovarea dogmatismului stalinist și a proletcultismului ca formă de abordare ideologică; a doua etapă include anii 1964-1971 cu o ușoară liberalizare a ideologiei și a treia etapă, agravarea după 1972 a efectelor doctrinei comuniste, printr-un amplu și ferm proces de reideologizare și de suprimare a libertăților de gîndire și de creație.

Autoarea Geta Orian în lucrarea *Literatura exilului românesc* propune o periodizare mai exactă legată de realitățile și etapele politicii comuniste după cum urmează: „blocajul aproape total al exilului în perioada 1948-1964 cu singurul eveniment notabil, în domeniu literar, al fugii lui Petru Dumitriu; exilul progresiv crescut în perioada Ceaușescu, declașat semnificativ după 1971 și intensificat în anii '80. "[7]

În acest fel, după al Doilea Război Mondial, viața literară românească cunoaște trei categorii: literatura „oficială" [8]; literatura de „sertar" [9](disidentă, subversivă) și literatura exilului, adică din afara granițelor țării. Pe plan literar-cultural, între anii 1941-1947, viața scriitoricească nu se oprește, păstrîndu-și din dinamismul perioadei interbelice.

Exilul literar se confruntă cu trei probleme majore: identitatea culturală, conștiința de sine și adaptarea. Toate acestea presupun schimbarea limbii, productivitatea literară, strategia estetică, tipul de lector și semnificația eticului în canonul literar. Cercetătoarea germană Eva Behring structurează fenomenul identității culturale în exil pe trei niveluri, ținînd seama de gradul schimbării limbii, productivitatea literară și strategia scriitoricească: „neîncrederea față de posibilitatea integrării în cultura și tradițiile țării-gazdă: menținerea, în principiu, a limbii române ca limbă a literaturii, orientarea către relațiile și publicul din România. În această categorie s-ar afla scriitori, precum: Paul Goma, Ion Caraion, I. Negoițescu; acceptarea unei identități culturale duble, resimțită ca duplicitară: stăpînirea și utilizarea idiomului natal, ca și a celui de exil, în egală măsură, orientatrea în același timp către cititorul din patrie, cît și către cel din adopție. În această categorie sunt cei mai mulți scriitori exilați și se regăsesc scriitori, cum ar fi: Mircea Eliade, George Uscătescu, Vintilă Horia, Monica Lovinescu, Virgil Ierunca, Norman Manea, Dumitru Țepeneag; desprinderea de identitatea originară, asimilarea în noul mediu în concordanță cu folosirea consecventă a limbii din țara de exil, orientarea către cititorul din țara-gazdă. Pot fi amintiți aici scriitori, ca de exemplu: Emil Cioran – negația totală și ruptura de *identitatea* sa românească, Petru Popescu – integrare neproblematică, fără repudierea explicită și categorică a originilor culturale. "[10]

De asemenea, pot fi identificate și alte perioade așa cum clasifică și Laurențiu Ulici. Statistic cam 50 de scriitori au părăsit țara în perioada 1945-1949, adică prigoana regimului comunist, în faza sa stalinistă, împotriva a tot ceea ce reprezenta trecutul burghezo-moșieresc. Apoi, între 1972-1989 au plecat aproximativ 200 de scriitori. Acest lucru înseamnă că 12% din totalul scriitorilor români s-au exilat, mai mult decît în orice altă țară sud-est europeană.

Tot Eva Behring disitinge trei valuri ale exilului: anii 1940-1950: Mircea Eliade, Vintilă Horea, Aron Cotruș, Panfil Șeicaru, Emil Cioran, Horia Stamatu, George Uscătescu, Ștefan Baciu, Virgil Ierunca și Monica Lovinescu; ani 1960-1970: Dumitru Țepeneag, Paul Goma, Petru Popescu, Matei Călinescu, Virgil Nemoianu, Ion Negoițescu, Virgil Tănase, Gelu Ionescu, Gabriela Melinescu, Sanda Golopenția; anii 1980: Norman Manea, Ion

[7] Georgeta *Orian, Literatura exilului românesc,* Suport pentru curs și seminar, Alba Iulia, 2014, p. 4
[8] *Ibidem,* p. 5
[9] *Ibidem.*
[10] Eva Behring, *Scriitori din exil 1945-1989. O perspectivă istorico-literară,* Traducerea din limba germană de Tatiana Petrache și Lucia Nicolau, Revăzută de Eva Behring și Roxana Sorescu, București, Editura Fundației Culturale Române, 2001, pp.13-14.

BDD-A27982 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:21 UTC)

Caraion, Dorin Tudoran, Matei Vișniec, Bujor Nedelcovici, Nicolae Balotă, Mircea Iorgulescu.

Din valul exilului 1947 face parte și Virgil Ierunca, publicist și eseist, numit de profesorul Mircea Popa „un critic al exilului”[11] pentru că a pus degetul pe rană, a spus public ceea ce gîndeau toți românii, de aceea a părut a fi purtătorul de cuvînt al tuturor românilor îndobitociți și terorizați de minciuna și bălăcăreala politică a vremii comuniste, torturați de lipsa de perspectivă a libertății individuale. Ierunca reprezintă pentru România o oază de speranță „ îndemnînd la prudență, rigoare, corectitudine, el ne întărea și ne îmbărbăta în rezistența noastră de fiecare zi, ne deschidea o fereastră prin care să privim în Europa, dar și în propria noastră casă, în propria ființă. Dimpreună cu cuvîntul bun, el ne aducea și o rază de speranță și încredere inculcîndu-ne sentimentul că dreptatea n-a murit, că ea trebuie să vină. ”[12]

Virgil Ierunca, pe numele său adevărat, Virgil Untaru, s-a ridicat din sînul unei familii de agricultori. Pseudonimul său inedit face trimitere la o pasăre mai mică, „din familia Phasianidae”[13], sperioasă, de 35-36 de cm, cu penajul brun-roșcat, cenușiu și negru, cu un cerc roșu în jurul ochilor, vînată pentru carne. A fost supranumită pasărea împăratului, deoarece era o delicatesă nelipsită din meniurile regale. Din cele mai vechi timpuri, carnea de ieruncă reprezenta apanajul nobililor, împăraților și regilor. Căutînd prin sertarele scrierilor de specialitate se poate spune că Virgil Ierunca s-a născut la 16 august 1920 în comuna Lădești din județul Vîlcea. Este fiul lui Dumitru Untaru și al Mariei, născută Neagoie. Începe studiile la Școala primară din satul natal. Studiile gimnaziale și liceale le face la Liceul *„Alexandru Lahovary”*[14]din Rîmnicu Vîlcea. Susține examenul de bacalaureat la Liceul „*Spiru Haret*” din București, în anul 1939. În timpul războiului este student al Facultății de Litere din București, dar, se lansează și în publicistica și critica literară a vremii. Încă din anul 1939 publică în *Timpul*, cotidian aflat mai întîi sub conducerea lui Grigore Gafencu, apoi sub aceea lui Mircea Grigorescu, între anii 1939-1944. Apoi scrie rubricile *Caiete franceze* sau *Cartea franceză*, în *Vremea*, apoi în *Ecoul*, *Lumea* sau *România liberă*. În articolele sale poartă polemici, discută cărți, remarcă scriitori și reviste sau sancționează anumite gesturi.

La ziarul *Timpul*, Virgil Ierunca dezbate discuții despre poeți și prozatori consacrați, dar stimulează reviste și tineri aflați în faza afirmărilor. Tînărul Ierunca deschide o rubrică în ziarul *Vremea* intitulată *Caiete franceze*, în care publicului român îi sunt prezentați numeroși scriitori francezi cu impact asupra literaturii. Prezentarea scriitorilor francezi se face cu multă migală, cu lecturi și informații de ultimă oră. În anul 1945, Ierunca publică în coloanele revistei *Lumea* o rubrică destinată cărții franceze. În eseul *Saint-Expuréry*, din aceeași publicație, criticul dezbate problema respectului uman. În aceeași revistă prezintă în postura de cronicar literar romanul *Frunzele nu mai sunt aceleași* al scriitorului Mihai Fărcășanu, cu pseudonimul Mihail Villara, șeful tineretului liberal, considerat un dușman al poporului. Cronica intitulată *Un mare scriitor: Mihail Villara,* a determinat suspendarea revistei *Lumea*. În revista *Albatros*, Virgil Ierunca îl apără pe George Călinescu pentru acuzațiile ce i-au fost aduse în cazul *Istoriei literaturii*, apreciind efortul acestuia de a rămîne un critic al actualității și al scriitorilor noi apăruți. El susține „libertatea de a năzui spre o artă adevărată, neîncorporată propagandei oficiale.”[15]

Majoritatea eseurilor semnate de critic în paginile ziarelor au un substrat polemic ce i-au atras desconsiderarea din partea regimului politic. Autorul Mircea Popa identifică două

[11] Mircea Popa, *Reîntoarcerea la Ithaca, scriitori români din exil,* Editura Globus, București, 1998, p.200
[12] *Ibidem.*
[13] Lăcrămioara Chihaia, Lucia Cifor, Alina Ciobanu, etc *Dicționar enciclopedic*, Editura Cartier, București, 2003, pp. 419-420
[14] Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 389
[15] Mircea Popa, *op. cit.* , p.205

BDD-A27982 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:21 UTC)

articole ale criticului intitulate *Omul de bibliotecă* și *Efort și modestie* ce se referă la efortul generației sale de a-și constitui o fizionomie, o atitudine. În opinia sa omul de bibliotecă este omul de atitudine, căci numai trecînd prin bibliotecă și cărți ajunge să-și dobîndească fermitate în opinii: „Pentru că omul din bibliotecă are în interiorul său o calitate care îl absolvă și îl ridică pe deasupra tuturor ironiilor, de deasupra tuturor înțepăturilor facile și gratuite; el este un luptător ... Omul din bibliotecă se pregătește, se caută, se fortifică. El discerne adevăruri, apreciază eforturile altora de a fi dăruit ceva din cugetul lor ... Omul de bibliotecă are ochi de perspectivă. ... El este cu alte cuvinte un om care știe cum este și cum se face istoria. Conștiința lui nu poate fi decît semnul rodnic al unei detașări de efemeritate. ”[16]

Ajuns redactor al publicației culturale a Partidului Comunist Român, *România liberă*, Ierunca publică diferinte articole de directivă culturală, care erau îmbrățișate de ideologia comunistă, cum ar fi *Lenin și problemele culturii* aducînd elogii marelui tiran, apoi articolul *Un animator: Alexandru Herțen* în care se referă la un ideolog revoluționar drag comuniștilor. Însă, în septembrie publică articolul „Există o criză a culturii românești?”[17] care a declanșat una dintre primele dispute culturale cu implicații politice din presa românească de după 1944. Este momentul în care ia naștere teoria *crizismului* și a ruperii cu trecutul, creînd o lungă polemică în rîndul intelectualității și a scriitorimii vremii. Distinsul profesor Mircea Popa remarcă importanța criticului Virgil Ierunca din această perioadă, afirmînd că: „Virgil Ierunca era în aceasta etapă a zorilor societății socialisto-comunistă cel mai bine plasat dintre toți intelectualii generației sale. El ar fi putut avea șansele de a deveni ideologul și îndrumătorul literar al generației, un fel de Nestor Ignat sau Nicolae Moraru ideologic. După cum stăteau lucrurile, ele ar fi fost varianta pozitivă a răului, reprezentînd direcția intelectualistă a noii revoluții culturale, cam ceea ce Lucrețiu Pătrășcanu ar fi fost în comparație cu Dej. Evident, chiar și în această variantă, cariera lui ar fi fost pecetluită ar fi fost sortită eșecului, căci, mai impetuoși și mai duri, alți Vitneri culturali i-ar fi luat locul.”[18]

Anticipînd situația dezastruoasă prin care României îi va fi dat să treacă, Virgil Ierunca părăsește țara la începutul anului 1947 cu o bursă acordată de Institutul Francez din București, bursă purtînd numele scriitorului anticomunist Arthur Koesteler, autorul cărții *Zero și Infinit,* aceasta fiind calea spre o lume liberă, în care să poată spune adevărul, fără a suferi. Cu ajutorul lui Mihail Fărcășanu, care-l prezintă autorităților ca pe un membru al Partidului Liberal, obține statutul de refugiat politic în Franța și se stabilește la Paris, provocînd o mare pierdere nu numai pentru generația sa, ci și pentru cele care vor urma: „Am pierdut astfel un critic de direcție de reală vocație, care, din cauza intelectualismului său fin, superior, ar fi fost sacrificat, umplînd și el, ca și alți tineri din generația sa, temnițele comuniste pentru un motiv oarecare real sau inventat, trecut pe linie moartă și lăsat să se coacă în uitare și părăsire ... Dacă s-ar fi avîntat însă prea sus, numele lui ar fi fost de asemenea stigmatizat, ca unul care ar fi reprezentat etapa stalinistă a ideologiei noastre literare, un fel N. Tertulian în variantă autohtonă.”[19]

Înainte de a pleca din țară, Virgil Ierunca a redactat împreună cu Ion Caraion antologia *Angora, colecție internațională de artă și literatură*, în care figurau în traducere franceză numeroase opere ale scriitorilor români. Această lucrare s-a dorit a fi un caiet permanent pentru străinătate, însă a fost suprimată de autoritățile române, iar inițiativa sa a fost condamnată de critica aservită.

Practic, Virgil Ierunca a fost un om revoltat care a refuzat să fie pe placul regimurilor politice prin care a trecut, fie ele de stînga, de dreapta sau dictatoriale. Astfel, în regimul autoritar al lui Carol al II-lea, între anii 1938-1940, apoi între anii 1940-1941, în regimul

[16] *Ibidem*, p. 209
[17] Florin Manolescu, *op. cit*, p. 389
[18] Mircea Popa, *op. cit.*, p. 209
[19] *Ibidem*, p. 209

BDD-A27982 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:21 UTC)

totalitar-legionar și între anii 1941-1944, în regimul dictatorial-antonescian, renumitul scriitor rămîne un aprig critic al acestora, poziționîndu-se pe stînga ideologică necomunistă. În anii anteriori plecării din țară, între anii 1944-1947, în timpul ascensiunii orînduirii comuniste, Virgil Ierunca „are, mai curînd, o atitudine de espectativă, deși este prezentat și se autoprezintă ca susținător al nou-veniților în politică (comuniștii). ... nu se regăsește în rîndurile intelectualilor care servesc cu avînt revoluționar partidul comunist și nu se înregimentează în acest partid. După instaurarea regimului totalitar-comunist de sorginte internaționalistă și sovietică, ... se comportă ca adversar sagace al noului regim pe care-l contestă de pe poziții ideologice de dreapta (democratică). Pe aceleași poziții rămîne și în timpul dictaturii național-comuniste instalate de Nicolae Ceaușescu. Toate acestea de teama ocolirii adevărului, a deservirii adevărului."[20]

Ajuns la Paris, a luat totul de la început, lucrînd ca redactor de limba română al Radiodifuziunii franceze, apoi în calitate de cercetător la secția de filozofie și estetică a Centrului Național de Cercetări Științifice. În paralel colaborează la emisiunile postului de radio *Europa liberă*, cu emisiunile intitulate *Actualitatea românească* și *Povestea vorbei*. Devine secretar de redacție la ziarul *Uniunea română*, ziar inițiat de generalul Rădescu la Paris, apoi la *România*, publicație editată de Comitetul Național Român din Washington. Sub îndrumarea lui Mircea Eliade, românii din exil au scos la Paris revista *Luceafărul*, la care a lucrat și Ierunca, apoi a colaborat și la alte periodice cum ar fi: *Caiete de dor* (1951-1957), *Ființa românească* (1963-1968), *Limite* (din 1969) ori *Ethos* (din 1973).

În 1983 Virgil Ierunca a fost informat de poliția franceză că un membru al Securității din Republica Socialistă România, a fost trimis la Paris pentr a-l asasina, dar s-a predat poliției vest-germane. În anul următor un raport secret al Securității, intitulat *Situația principalelor elemente ostile active în rîndul emigrației române*, îl prezintă în felul următor: „Ierunca Untaru Virgil, 64 de ani, de profesie ziarist. În 1947, a fost trimis la specializare în Franța, de unde a refuzat să se înapoieze în țară, căsătorindu-se cu Monica Lovinescu. Este redactor șef al revistei anticomuniste *Limite* și colaborator permanent al *Europei libere*. Lansează și promovează principiul *artei neangajate, a libertății absolute de creație,* care apare ca un leit-motiv în toate emisiunile sale. Soții Ierunca sprijină îndeaproape activitatea ostilă a lui Goma Paul, Tănase Virgil, Negoițescu Ion și, după cum o declară «a tuturor protestatarilor români, indiferent de nuanță.» În același timp, au luat în preocupări o serie de persoane din țară, pe care le instigă și sprijină sistematic, pentru a se situa pe poziții dușmănoase."[21]

În exil, nu se oprește să denunțe dictatura comunistă din România. Deși departe de țată, a continuat tradiția românească, a păstrat și promovat limba și cultura română prin publicațiile în diferitele reviste din exil. Toți cei exilați și-au dorit întoarcerea acasă și, avînd speranța aceasta în suflet, au reușit să depășească toate problemele cu care s-au confruntat în țările de adopție. Pentru scriitorul și jurnalistul român silit de istorie să trăiască și să moară pe pămînt străin, cel mai frumos oraș din lume era orașul natal, Rîmnicu-Vîlcea. Acesta devenise pentru exilat spațiul interzis, de aceea era învestit cu atribute de superlativ absolut. Și Bucureștiul pare învăluit într-o aură de frumusețe, devenind „Bucureștiul de vis"[22] după cum declara mai tîrziu în volumul *Trecut-au anii*.

Așa cum spațiul românesc a fost un loc al destinației pentru exilații din alte țări, începînd cu Ovidiu, tot așa unii scriitori români au ales sau au fost nevoiți să se lege de alte tărîmuri, să treacă printr-o anumită regăsire și să dea continuitate talentului scriitoricesc și elanului creator acolo. Deși locul nou în care se aflau nu i-a primit cu brațele deschise, totuși aceștia nu s-au pierdut în abandonul scrisului ori în lupta pentru supraviețuire. Virgil Ierunca a

[20] Alexandru Florin Mănescu, *Limitele lui Virgil Ierunca*, România literară, 20 octombrie, 2017, p. 18
[21] Florin Manolescu, *op. cit.*, p. 390
[22] Virgil Ierunca, *Trecut-au anii*, Editura Humanitas, 2000, p.42

BDD-A27982 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:21 UTC)

ajuns pe tărîm francez, însă această țară i-a oferit un teren familiar din punct de vedere cultural. Să-ți faci un nume printre miile, zecile de mii de nume deja mai mult sau mai puțin cunoscute, impune o răbdare impresionantă, o doză importantă de noroc, și extrem de multă muncă. El a avut din toate acestea.

Virgil Ierunca și-a ascultat inima, și, departe de țară a spus adevărul de la postul de radio *Europa liberă*, trezindu-i pe români și făcînd elogiul personalităților românești valoroase. Profesorul Mircea Popa spune că „Școala lui Virgil Ierunca era școala bunului simț, a cumsecădeniei noastre tradiționale pe care o uitasem sau n-o puteam exprima. Cele mai multe dintre aceste voci autentice erau reduse la tăcere, obligate să se dedubleze, să se pertvertească, să se condamne la marginalizare. Cu un rar simț de obiectivitate și credință interioară, Virgil Ierunca ne ținea în față o oglindă enormă în care ne obliga să ne privim zilnic, să ne măsurăm frumusețea sau urîțenia. El ne vorbea cu mîndrie de zilele faste ale literaturii și culturii naționale, dezvăluindu-ne prin contrast, hidoșenia, găunoșenia și micimea unor contemporani, colaboraționiști ai unui regim odios, atrăgîndu-ne atenția asupra pericolului depersonalizării. Punînd degetul pe rană, el spunea public ceea ce gîndeam toți, sau aproape toți, și de aceea ni se părea că ne reprezintă, că e purtătorul nostru de cuvînt. ”

În exil, Virgil Ierunca publică lucrări de referință, cum ar fi *Fenomenul Pitești*, în care dezvăluie ororile comunismului din închisorile deținuților politici, *Românește*, *Subiect și predicat*, *Dimpotrivă*, toate prezentînd continua activitate a renumitului critic.

Autorul Mircea Popa remarcă trei direcții ale scrisului său. Mai întîi, cărțile sale „reprezintă o contribuție de seamă la istoria exilului românesc și mulți din scriitorii acestuia nu pot fi cercetați și înțeleși fără indispensabilele deslușiri date de cel care a trăit atîta timp aproape de ei.”[23] O altă direcție „o reprezintă scrisul românesc din țară, pe care niciodată nu l-a uitat sau neglijat. Dimpotrivă, am spune că fără cuvîntul de apreciere sau negare al lui Virgil Ierunca, literatura românească ar fi fost mult mai săracă și chiar fadă. Toată generația anilor ’70-’80 a trăit în cultul cuvîntului spus și scris de Virgil Ierunca ...”[24] A treia direcție a scrisului său este dedicată polemicii. „Întreg volumul *Dimpotrivă* este consacrat războiului său nemilos și îndelung cu impostura, cu dezerțiunea de la misiunea scrisului.”[25]

Așadar, ilustrul intelectual critic Virgil Ierunca a fost un spirit tînăr și liber, care a refuzat să-și renege ideile de dragul diverselor avantaje conformiste. A fost un intelectual de un mare rafinament metafizic, un erou ce a încercat să salveze sensul demnității în timpuri sumbre. A spus adevăruri esențiale pentru onoarea culturii românești, s-a dedicat apărării literaturii autentice și memoriei împotriva amneziilor atît de avantajoase pentru totalitariști, fondînd o etică a neuitării menită să dăinuie, de aceea trebuie valorizat și valorificat.

BIBLIOGRAPHY

1. Behring, Eva, *Scriitori din exil 1945-1989. O perspectivă istorico-literară*, traducerea din limba germană de Tatiana Petrache și Lucia Nicolau, București, Editura Fundației Culturale Române, 2001.
2. Diana, Câmpan, *Literatură comparată*, masterat, Alba Iulia, 2017.
3. Chiaia, Lăcrămioara, Cifor Lucia, Ciobanu, Alina *Dicționar enciclopedic*, București, Editura Cartier, 2003.
4. Ierunca, Virgil, *Trecut-au anii*, București, Editura Humanitas, 2000.
5. Orian, Georgeta, *Literatura exilului românesc*, Suport pentru curs și seminar, Alba Iulia, 2014.

[23] Mircea Popa, *op. cit.*, p. 210
[24] Mircea Popa, *op. cit.*, p. 211
[25] Mircea Popa, *op. cit.*, p. 211

BDD-A27982 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:21 UTC)

6. Manolescu, Florin, *Enciclopedia exilului literar românesc 1945-1989*, București, Editura Compania, 2003.
7. Mănescu, Florin, Alexandru, *Limitele lui Virgil Ierunca*, România literară, 2017.
8. Merișanu, Nicolae, *Exilul și puterea comunistă în oglindă*, Monitorul Oficial, 2008.
9. Popa, Mircea, *Reîntoarcerea la Ithaca*, *scriitori români din exil*, București, Editura Globus, 1998.
10. Simion, Eugen, *Dicționarul general al literaturii române*, București, Editura Universul Enciclopedic, 2006.
11. Taloș, Dan, *Români în exil*, *emigrație și diaspora*, București, Editura Pro Historia, 2006.

BDD-A27982 © 2018 Arhipelag XXI Press
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.34 (2026-11-14 00:04:21 UTC)